

Van decorgroen naar functioneel groen

Groen heeft positieve impact op meerdere gemeentelijke portefeuilles

Straatbomen, parken en parkjes, plantsoenen en ander openbaar groen zijn vooral aangelegd als decorgroen. We lopen door het decor van een laan, een centrum, een park, een wijk. Uit allerlei onderzoeken is gebleken dat groen veel meer baten kan opleveren dan alleen een mooi decor. Niet alleen op het gebied van beleving, maar ook als het gaat om gezondheid, sociale cohesie en milieu. Robbert Snep pleit daarom voor integratie van groen in veel meer gemeentelijke beleidsterreinen. 'De portefeuille Sociale zaken heeft óók belang bij functioneel groen in de gemeente.'

Auteur: Heidi Peters

'Functioneel groen is het juiste groen op de juiste plek voor de juiste baten.' Aan het woord is Robbert Snep, senior onderzoeker Groene Steden bij Wageningen Environmental Research. 'Die baten kunnen uiteenlopend zijn. Denk aan koeling van een locatie, voorkomen van wateroverlast, de sociale samenhang in een buurt bevorderen; dat zijn allemaal baten.

Verschillende baten waarvoor verschillende oplossingen gekozen moeten worden. Om sociale cohesie als voorbeeld te nemen: vraag je af wat je dan precies wilt bereiken. Dat mensen samen gaan sporten of elkaar ontmoeten of aan de slag gaan in een gezamenlijke moestuin? Dat zijn verschillende functies met verschillende baten. Dus de vraag is telkens:

wat willen we dat er gebeurt, naar welke baten zoeken we? Dat is functioneel groen. En daar vervolgens met het ontwerpen, inrichten en beheren van groen een bijdrage aan leveren. Voor een fijne route richt je een ruimte in met drie mooie bomen.'

Lantaarnpalen hebben een functie, groen ook

Snep is namens de Wageningen University & Research (WUR) projectleider van het project 'Succesvol implementeren groene stadsontwikkeling'. Totaal 24 partners nemen deel aan het project, waaronder elf steden, negen brancheorganisaties voor stedelijke ontwikkeling en stadsgroen, Staatsbosbeheer en architectenbureau. 'We kijken nu met de steden hoe functioneel groen in de planvorming is geïntegreerd — dat doen we ook in huidige gebiedsontwikkelingen — of nog niet is geïntegreerd. De steden zijn verschillend van omvang, maar een

aantal thema's is universeel.

Verder ontwikkelen we handvatten waarmee kennis binnen gemeenten breder verdeeld kan worden. De groenmanager kan niet altijd bij alle projecten aanzitten. Dus hoe zorg je ervoor dat de kennis over functioneel groen én de bewustwording van groen ook bij stedenbouwkundige projectleiders en andere sleutelactoren aanwezig is?

'Kijk, een lantaarnpaal heeft een functie. Die is beschreven, evenals afmetingen en andere informatie. Dat geldt ook voor een parkeervak. Wij streven ernaar dat ook met groen te kunnen doen. Een lantaarnpaal zaag je niet om, want dan is de functie, licht en/of veiligheid, weg. Dan doe je dat ook niet meer met een boom, anders is de functie van deze boom ook weg.' 'We hebben normen voor de inrichting van straten, over de breedte van het voetpad en ga zo maar door. Voor groen is dat wennen. Toch is dit nodig. Functioneel groen meenemen in de inrichting draagt bij aan een beter gevoel van welzijn en dus aan de gezondheid van de bewoners. Je kunt in de toekomst zorgkosten vermijden door functioneel groen. Is dat te realiseren binnen een ambtstermijn? Nee, waarschijnlijk niet. Dus moet je verder kunnen en durven kijken. Anderen kunnen de vruchten plukken van jouw groen.'

Allemaal aan het groen

'Bewoners willen een leefbare buurt, dus rust, een speelplek, koeling tijdens hittegolven, enzovoorts. Functioneel groen kan daarin voorzien, maar houdt bij het ontwerpen, inrichten en beheren voor ogen dat de desbetreffende baten daadwerkelijk geleverd kunnen worden. We zien in de gesprekken en themadagen die wij organiseren dat in de planvorming alle betrokkenen, ook aan de private kant, daarover zouden moeten nadenken. In ieders plan of aanpak moet dit uitgangspunt, groen functioneel inzetten en het integreren van functioneel groen, worden meegenomen. Dan kunnen de baten worden behaald.'

Het project is in maart 2020 van start gegaan en loopt tot eind 2023. Het primaire doel van het project is kijken waar door middel van kennis en kennisontwikkeling professionals kunnen worden ondersteund in het meenemen van functioneel groen in allerlei plannen. 'Wij, als kennisorganisatie, bekijken wat nodig is om het groen zo in te zetten, dat het functioneel is en dat in de besluitvorming gefundeerde besluiten

Flatgebouw met geïntegreerd verticaal bos

over groen worden genomen.'

'We organiseerden een sessie voor architecten en vroegen aan de aanwezigen: wat zijn nou de baten van het groen in jullie gemeente en wat is nodig om dat te realiseren? Toen bleef het stil. Dus we nemen architecten mee en leggen hun uit hoe dat groen werkt. Want we willen het gesprek aan. Leg het groenbeleid en de groenvisie eens naast de bouwvisie. De bouwopgave is binnen een gemeente vaak leidend. Dan is er de energietransitie, die staat ook vooraan. Circulair, ook belangrijk. Klimaatadaptatie, gezondheid, er speelt van alles. Het groen moet positie veroveren op al deze sterke dynamieken. Vandaaruit kennis bijdragen is het doel van dit project. Neem coolspots voor tijdens hete perioden. Dat mensen geen hittestress oplopen, is ook belangrijk voor de afdeling Sociale zaken en Gezondheid. Stedenbouwkundigen denken vaak traditioneel: groen als decor. Als ik doorvraag over natuurbeleving of koeling in een wijk, heeft het soms te weinig prioriteit en soms is er ook te weinig kennis.'

Vechten voor je plekje

'Het is dus belangrijk om te zorgen dat binnen gemeenten de andere afdelingen snappen dat hun eigen doelen beter bereikt worden met behulp van het groen. Ieder denkt vanuit zijn of haar eigen toko en realiseert zich niet of onvol-

NATUURINCLUSIEF BOUWEN

'Anderen kunnen de vruchten plukken van jouw groen'

doende dat groen een universele functie heeft. Het verdienmodel voor de gemeente zit voor een groot deel in de ontwikkeling van gebouwen. De gemeente maakt een deal met de ontwikkelaar: er worden x huizen gebouwd tegen een x aantal euro's. Dat budget ligt vast en vervolgens moeten alle ambities binnen de nieuwe wijk binnen het businessplan en dus het budget passen. Als je je daar niet hard voor maakt, verdwijnt je.

‘Functioneel groen is het juiste groen op de juiste plek voor de juiste baten’

‘Gemeente, als je zo’n wijk niet goed inricht, met te weinig leefbaarheid, dan houd je daar nog decennia last van. Uiteindelijk geef je, onder andere aan zorgkosten, veel meer uit dan je bij de grondexploitatie verdient. Beleidsmakers hebben mooie doelen, het ziet er allemaal fantastisch uit. Maar hoe realistisch zijn ze nou en is daar genoeg geld voor beschikbaar? Hoeveel ruimte is er om de ambities te realiseren? Het lijkt soms dat men wordt afgerekend op het streven naar die ambities en niet op de resultaten. Is het nou ook gelukt, is de ambitie gerealiseerd?’

Studies onderbouwen visie

‘Onderzoeken hebben uitgewezen dat mensen met ADHD in een functioneel groene omgeving meer rust ervaren, dat kankerpatiënten minder medicijnen gebruiken. Ook zijn er studies geweest naar huisartsenbezoeken in relatie tot het groen in de wijk. Wat blijkt: in groenere wijken gaan mensen minder naar de huisarts. Ook wordt de impact van vergroening op agressie

onderzocht. Er is dus aan de preventiekant veel te bereiken. Maar de zorgsector is gericht op genezen en niet op zorg voorkomen. Om dat qua financiering om te vormen, is lastig.’
‘Hoe meer we bouwen, hoe meer natuur we verliezen en hoe minder diversiteit er is. Want als de gebouwen er staan, gaan ze niet meer weg. Dus neem als groenmanager je positie in, zou ik zeggen. Er is nog heel veel werk te verzetten, maar we hopen toch dat dit project een rol zal spelen in het bereiken van een groene stad. Groenmanagers die hierover met mij in gesprek willen, zijn van harte welkom.’

Be social

[www.stad-en-groen.nl/
article/34225/van-decorgroen-naar-functioneel-groen](https://www.stad-en-groen.nl/article/34225/van-decorgroen-naar-functioneel-groen)

Groene Steden

Robbert Snep is senior onderzoeker Groene Steden (biodiversiteit, klimaatadaptatie, gezondheid) bij Wageningen Environmental Research, WUR. Zijn e-mailadres is robbert.snep@wur.nl. Over het project ‘Succesvol implementeren groene stadsontwikkeling’ is meer te lezen op www.nl.thegreencity.eu.

